

Forside for sluttrapport

Tilskudd til kunnskapsutvikling, kompetanseheving og informasjon innen universell utforming.

Innsendingsfrist: 1 mnd. etter prosjektavslutning angitt i tilsagnsbrevet.

Prosjektnavn: Innvevd synstolking

Saksnummer (se «vår ref.» i tilsagnsbrevet):
22.08.2016

Dato: 13/66932,

Virksomhetens navn: Media Lunde Tollefsen A/S (MediaLT)

Innhold:

- Regnskapsoppstilling med:
 - original underskrift leder
 - original underskrift revisor (når tilskudd er over 100.000,- kr)
 - revisjon kan gjøres etter standarden ISRS 4400
 - all finansiering til prosjektet
 - oversikt over totale tilskudd
 - Eventuell restfordeling skal tas med
 - Eventuelt avkortet beløp skal tas med
 - utgifter spesifisert med type utgifter og beløp
 - angivelse av Ikke-benyttede midler

- Rapport med:
 - beskrivelse av gjennomført arbeid / resultat
 - omtale av andre krav i tilsagnsbrevet (dersom slike krav er gitt)
 - hvordan prosjektresultatet blir videreført (kommersialisering, videreutvikling etc.)

alle tiltak som er oppført i regnskapsoppstillingen skal omtales

Vennligst sjekk at dokumentasjonen er komplett før den sendes inn.

Sluttrapporten sendes:

Bufdir
Postboks 2233
3103 Tønsberg

Eller:
postmottak@bufetat.no

Bakgrunn

Efaringene fra samfunnsområder som bygg og web viser at det er viktig å være med helt fra starten av, dersom en løsning skal bli universelt utformet. Tradisjonelt har synstolking handlet om å legge på en kommentarstemme i etterkant av at produksjonen er ferdig. Innvevd synstolking vil derimot si å veve synstolkingen inn i produksjonen i stedet for å legge den på i etterkant. Ved å gjøre endringer i replikkene/kommentarene og lydbildet fjernes behovet for en egen kommentarstemme.

Hovedmålet i prosjektet Innvevd synstolking (INNSYN) var å utvikle og teste en metode for innvevd synstolking i TV produksjoner.

Hovedmålet hadde følgende delmål/milepæler:

1. Utvikle retningslinjer for innvevd synstolking.
2. Produsere innvevd synstolking.
3. Brukerteste innvevd synstolking.

Beskrivelse av gjennomført arbeid/resultat

Nedenfor redegjøres det for gjennomført arbeid.

Utvikle retningslinjer for innvevd synstolking

Nasjonal og internasjonal kunnskap om innvevd synstolking er innhentet og systematisert. Kunnskapen er dokumentert i delrapporten Retningslinjer for innvevd synstolking[1]. Parallelt med den norske versjonen ble det også tatt fram en engelsk versjon[2]. AMI[3] i Canada er det ledende internasjonale miljøet på innvevd synstolking i verden. Underveis i arbeidet med rapporten har AMI gitt innspill og tilbakemeldinger, og innholdet i rapporten er derfor et resultat av et internasjonalt samarbeid. Dette samarbeidet ledet også fram til det første utkastet til retningslinjer for innvevd synstolking[1]. Rapporten generelt og retningslinjene spesielt utgjorde et viktig grunnlag for arbeidet med den innvevde synstolkingen.

Produsere innvevd synstolking

Opprinnelig var planen å delta i planleggingsprosessen av serien. Det vil si både delta på planleggingsmøter og gi innspill til arbeidet med manuset til serien. Prosjektet kom imidlertid i gang en måned seinere enn planlagt, og dermed måtte disse planene endres. Barne TV serien består av åtte episoder. Manuset og opptakssituasjonene til alle episodene var i utgangspunktet fastlagt, men i samarbeid med NRK Super ble vi enig om å lage et forslag til manus for en av episodene. Vi la inn endringsforslag i manuset; med tanke på at den kunne produseres med innvevd synstolking. NRK Super ga tilbakemelding om at de synes endringsforslagene var gode, men at de måtte gjennomgå og revideres ut fra en TV-faglig bakgrunn. Dette var det verken ressurser eller tid til hos NRK Super.

Prosjektgruppen la derfor en alternativ slagplan. Hovedpersonen (Sol) har en «voice» i serien. Denne voicen ble først spilt inn i lydletterarbeidet med serien. Dermed lå det til rette for en innvevd synstolking kun basert på lydletterarbeidet.

I utgangspunktet var også målsetningen å lage en versjon som synshemmede og seende kunne se sammen, men vi kom altså for seint inn i prosessen til at dette var mulig. Beslutningen ble dermed å lage en spesialversjon med innvevd synstolking. Våren 2015 startet NRK med lydtekst[4]. Lydtekst vil si at teksten leses opp. Den tekniske løsningen NRK anvender for lydtekst kan også brukes til å sende synstolking. Høsten 2016 vil derfor begge versjonene bli vist samtidig (på hver sin kanal): «den ordinære versjonen» på NRK Super og versjonen med innvevd synstolking på NRK super lydtekst.

Sommeren 2015 ble alle åtte manusene gjennomgått, og det ble lagt inn forslag til endringer i Sols voice og i filmlyden. Deretter gjennomgikk NRK disse forslagene ut fra en TV-faglig bakgrunn. På grunn av at det skulle lages to versjoner, ble imidlertid også lydletterarbeidet delt i to. Først skulle «den ordinære versjonen» ferdigstilles. Opprinnelig var planen at denne versjonen skulle være ferdig i midten av november 2015. Av interne årsaker i NRK ble etterarbeidet med serien utsatt, og først i mars 2016 var «den ordinære versjonen» ferdig produsert. Derfor ble det også nødvendig å forlenge prosjektet. I første omgang ble prosjektet forlenget et halvt år (fram til 30. juni 2016), men på grunn av nye forsinkelser hos NRK ble det nødvendig å forlenge prosjektet ytterligere to måneder (fram til 31. august 2016).

Siden de reelle opptakene alltid vil avvike en del fra manus, var det hensiktsmessig å vurdere skriptet til innvevd synstolking på nytt. Episodene ble gjennomgått og skriptet korrigert i tråd med hvordan serien til slutt hadde blitt. Deretter ble skriptet gjennomgått av NRK ut fra en TV faglig bakgrunn, og et endelig skript ble ferdigstilt.

Skriptet dannet utgangspunktet for lydletterarbeidet med den innvevde synstolkingen, som ble innledet i mai 2016. MediaLT var med under oppstarten av dette lydletterarbeidet, for å avklare spørsmål og for å gi innspill til innlesningen av «de nye voicene» og endringene i contentum lyden. Deretter spilte NRK inn «de nye voicene». Videre produserte NRK forslag til endringer i contentum lyden. Til slutt gjennomgikk NRK og MediaLT i fellesskap «de nye voicene» og forslagene til endringer i contentum lyden, og samtidig med gjennomgangen ble en endelig versjon ferdigstilt. Arbeidet ble slutført den 17. juni 2016.

Brukertest innvevd synstolking

Opprinnelig var planen å ha en egen Barne TV kveld for synshemmede. Denne kvelden skulle gjennomføres våren 2016. NRK hadde imidlertid ikke tid til å ferdigstille den innvevde synstolkingen før i midten av juni 2016, og vi inviterte derfor til en Barne TV kveld for synshemmede rett i etterkant av dette. Kvelden kom dermed rett i forkant av sommerferien. Invitasjonen til Barne TV kvelden ble spredd via MediaLTs mange informasjonskanaler, og invitasjonen gikk også ut via synshemmedes interesseorganisasjoner i Norge. Tidspunktet rett før sommerferien viste seg imidlertid å være uheldig, for å kunne samle et tilstrekkelig antall testdeltakere. I samarbeid med foreldregruppen i Norges Blindforbund kom vi derfor i stedet fram til en alternativ løsning.

Hver sommer arrangerer Norges Blindforbund familieleiren Aktiv familie. Vi tok kontakt med de ansvarlige for leiren, og fikk brukertesting inn som en del av programmet. Brukertesting hadde tre hoved målgrupper:

- Synshemmede barn (4 – 8 år)
- Synshemmede foreldre
- Foreldre til synshemmede barn

Alle disse tre gruppene var representert på leiren.

Gjennomføringen av og resultatene fra brukertesting er beskrevet i rapporten Brukertest av innvevd synstolking[5]. Kort oppsummert viste brukertesten at innvevd synstolking fungerer bra for både synshemmede barn og synshemmede foreldre. Begge målgruppene fikk med seg både handlingen i serien og vesentlige detaljer. Det er også stor enighet om at innvevd synstolking er å foretrekke framfor tradisjonell synstolking, og at serien kunne ha blitt vist med innvevd synstolking for alle. Det er etter deres oppfatning ikke nødvendig med noen spesialversjon. Tvert imot anses versjonen med innvevd synstolking å være både mer morsom og bedre for alle. Dette trekkes spesielt fram av synshemmede foreldre, som legger vekt på den nytten alle barn vil ha av «den følelsesmessige tolkningen» Sol gir.

Tilbakemeldingene tyder på at det kan være vanskelig for synshemmede barn å få med seg hvem de ulike personene er. Det ble derfor foreslått å presentere hovedpersonene i starten av serien, og at dette ble repetert i de to til tre første episodene. Synshemmede foreldre pekte på behovet for å få beskrevet mammaen i serien. Dette fordi en slik beskrivelse ville ha gitt utfyllende informasjon i forhold til å forstå handlingen i serien. Begge disse forholdene er det enklere å få til ved tradisjonell synstolking, men det bør arbeides med hvordan de kan integreres i den innvevde synstolkingen. Blant synshemmede foreldre var det også et ønske om å få lest opp rollelisten, slik det gjøres i tradisjonell synstolking.

Andre krav

Det er et krav at sluttrapporten beskriver hvordan prosjektet har bidratt til formålet med tilskuddet, som er formulert slik: Utvikle og styrke gjennomføringen av universell utforming som samfunnskvalitet og bedre livskvalitet og likestilling for personer med nedsatt funksjonsevne. Det overordnede målet med prosjektet har vært å bidra til at synshemmede får en likeverdig tilgang til TV. Prosjektet har tatt oss et skritt nærmere dette målet. Dermed har også prosjektet lagt et grunnlag for bedre livskvalitet og likestilling for synshemmede på kulturområdet.

Prosjektet har også tatt universell utforming av TV og film et skritt lenger ved å prøve ut en ny form for synstolking, som fjerner eller reduserer behovet for å legge på en egen kommentarstemme i etterkant. Dette er i tråd med erfaringene fra andre samfunnsområder, som viser at det å komme tidlig inn i prosessen er viktig for å realisere universell utforming.

Fra NRKs side har det hele veien blitt understreket at innvevd synstolking vil kunne komme langt flere enn synshemmede til gode. Særlig gjelder det barn som av en

eller annen grunn sliter med språkforståelsen. Innvevd synstolking vil kunne hjelpe dem til å forstå ord og begreper. Denne merverdien ved innvevd synstolking har det imidlertid ikke vært ressurser i dette prosjektet til å gå inn i, men er en problemstilling som bør utforskes nærmere.

Videreføring av prosjektresultater

MediaLT tok i mai 2016 et initiativ overfor NRK for å få prøve ut innvevd synstolking i en ny barne TV serie, og foreslo at en synstolk er med helt fra starten av i produksjonen av serien. Med andre ord at retningslinjene for innvevd synstolking som er utarbeidet i dette prosjektet legges til grunn for arbeidet. Forslaget ble drøftet på et møte med NRK den 19. august 2016. NRK var positive, og det ble lagt planer for å gå videre med samarbeidet.

På oppdrag av Deltasenteret produserte Oktan Oslo I 2015 tre informasjonsfilmer om råd for personer med nedsatt funksjonsevne[6]. Som et resultat av INNSYN-prosjektet ble MediaLT invitert med inn i arbeidet. MediaLT ga innspill til hvordan filmene kunne produseres med innvevd synstolking. Siden MediaLT ikke hadde noen aktiv rolle i selve planleggingen av innholdet i filmene, slik retningslinjene for innvevd synstolking[1] anbefaler, gir ikke filmene noe fullgodt bilde av hvordan innvevd synstolking kan bli. De eksemplifiserer imidlertid hvordan enkelte scener kan løses ved hjelp av innvevd synstolking, og de ga nyttige erfaringer i det videre arbeidet med barne TV serien Sol, snart seks. Med bakgrunn i disse erfaringene opplever vi at informasjonsfilmer og andre filmer med mye tale, vil være ekstra godt egnet for innvevd synstolking. Dette fordi filmene gir liten plass for tradisjonell synstolking, og fordi vi ser at den innvevde synstolkingen kan bli integrert på en slik måte at den vil fungere godt for alle (også ikke-synshemmede). Vi ser derfor for oss at en målrettet videreføring av arbeidet med innvevd synstolking vil være å tilby våre tjenester i forhold til filmer av denne typen.

Våren 2016 kom EU til enighet om en ny europeisk lovgivning(the Web Directive on the accessibility of the public websites[7]. Den vil gjelde i alle EU land (også de som er tilknyttet gjennom EØS), og hele offentlig sektor vil bli omfattet. Det gjelder også private aktører som utfører offentlige tjenester. I tillegg til nettsider er dessuten App'er og intranett inkludert. Live audio-visual media er derimot holdt utenfor lovens virkeområde, men innholdet må gjøres tilgjengelig, hvis det ble liggende online etter sending. Det er foreløpig uklart hvilken betydning dette direktivet vil få for norsk lovgivning. Hvis det fører til at unntaket for synstolking helt eller delvis oppheves i den norske lovgivingen, vil det åpne opp nye muligheter for å videreføre arbeidet med innvevd synstolking.

Det bør forskes på den merverdien innvevd synstolking kan ha for barn og voksne som sliter med språkforståelsen (jmfør kapitlet Andre krav). Derfor bør vi se på muligheten for å videreføre arbeidet i et nytt forskningsprosjekt, der denne problemstillingen utforskes nærmere.

Referanser

[1] Retningslinjer for innvevd synstolking, delrapport INNSYN-prosjektet:

<http://www.medialt.no/dokumenter/1286.aspx>

[2] Status update Embedded described video:

<http://www.medialt.no/dokumenter/1286.aspx>

[3] Om AMI:

<http://www.ami.ca/about-ami>

[4] Artikkel om at NRK starter med lydteksting:

<http://www.medialt.no/news/lydteksting-paa-plass-i-nrk/917.aspx>

[5] Brukertest innvevd synstolking, delrapport INNSYN-prosjektet:

<http://www.medialt.no/dokumenter/1286.aspx>

[6] Filmer om rådsarbeid:

http://www.bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/rad/Kunnskapsgrunnlag/

[7] Ny europeisk lovgivning:

http://www.bufdir.no/uu/Nytt/Mer_universell_utforming_pa_netts_i_EU/